

Kontraadmiral u penziji  
LJUBO MRAOVIĆ

## *Prilog razmatranju političke strategije*

### *1. Poimanje politike, strategije i političke strategije*

U razmatranju ove problematike najbolje je poći od razjašnjavanja i razgraničavanja pojmova. Pri tome, više ću težiti da ukažem na one karakteristike prema kojima se ti pojmovi razlikuju, nego što ću ih definisati, jer definicije mogu, zavisno od metodološkog pristupa, biti veoma različite i, kao što je skoro uvek slučaj, nepotpune.

Politika je pojam koji je teško definisati, zbog skoro nesagledive širine i mnogoznačnosti, a može se i veoma različito definisati, zavisno od polazišta. Pokušaću ovde, u najkraćem, da objasnim politiku i političku strategiju sa stanovišta opšteg vođenja društva, države ili pokreta, a posebno u ratnom periodu. Sa tog stanovišta, pojam politike označava celokupno usmeravanje i razvijanje društva, države ili pokreta i obuhvata smernice, poduhvate i zadatke u ostvarivanju dugoročnih, trajnih i krajnjih društvenih ciljeva.

Očigledno je da bi ovakva definicija mogla važiti i za političku strategiju. Da li su onda politika i politička strategija jedno isto? Ipak se između pojmova politika i politička strategija ne može staviti znak jednakosti jer, iako je politička strategija u krajnjem politika, ona nije sva politika. Ona je verovatno najvažniji, ali ipak samo određeni »deo« politike i označava skup osnovnih i najbitnijih ciljeva, smernica, poduhvata i zadataka usmerenih na ostvarivanje glavnih društvenih ciljeva jedne epohe ili jednog značajnog perioda društvenog života i razvoja, kao što je, na primer, u ratu — pripremanje i vođenje rata, a u miru — ostvarivanje određenih kvaliteta društvenih odnosa, u našem slučaju socijalističkog samoupravnog dru-

štva. U najkraćem, politička strategija je bitni deo politike za ostvarivanje njenih određenih ciljeva.

Politička strategija, u navedenom značenju i odnosu postoji, dakle, i u miru, ali s obzirom na to da je pojam strategije prvenstveno vezan za rat i ratovodstvo, onda pojam političke strategije više odgovara i više se upotrebljava za ratni nego za mirnodopski period, pogotovo što se ona (politička strategija) u ratu neposredno ispoljava i sukobljava sa političkom strategijom agresora, odnosno ratnog protivnika. Prema tome, u ratu imamo (opštu) politiku društva, države ili pokreta, ali i političku strategiju u političkom domenu, prvenstveno usmerenu i »nadležnu« za pripremanje i vođenje rata i postizanje pobeđe u njemu.

S obzirom na takvo shvatanje politike i političke strategije, u daljem razmatranju problematike vezane za rat i ratovodstvo upotrebljavaću uglavnom termin politička strategija, iako bi se, verovatno, umesto tog termina mogao (bez izmene značenja) upotrebiti i termin politika (u smislu njihovog značenja i međusobnog odnosa).

Treba shvatiti da nema oštarih pojmovnih granica između politike i političke strategije, pa i same strategije, u odnosu na prva dva pojma. Ti se termini, na granicama svojih značenja, unekoliko pokrivaju i ne treba očekivati strogo omeđene i »čiste« definicije.

Pri poimanju i definisanju strategije opredeljujem se za njeno savremeno značenje i ulogu, ne tretirajući je istorijski i zanemarujući ranija značenja toga pojma.

Sve, manje ili više različite, definicije strategije svode se na to da je ona ratovodstvo. Ako bismo tražili jednu reč koja može zameniti reč strategija, a koja taj pojam najviše »pokriva«, onda je ta reč — ratovodstvo. Strategija je »nadležna« za rat u celini. Opšte je poznato da je rat postao totalan i da se vodi u svim domenima društva i društvenog života. Zbog toga i strategija kao ratovodstvo može biti samo totalna, obuhvatajući vođenje rata u svim domenima: političkom, vojnom, ekonomskom i diplomatskom.

Da bismo sagledali njihove međusobne odnose, razmotrićemo gde se »nalaze« politika i politička strategija u odnosu na strategiju (kao ratovodstvo). Politika (politička strategija) svakako je »na vrhu«, dakle, »iznad« strategije, jer joj daje ciljeve i zadatke, a strategija »služi« politici kao sredstvo za izvršenje ratnih ciljeva. (Svakako da termini »na vrhu« i »iznad« označavaju »prostorni« odnos, odnosno obim pojedinih pojmova i ovde su upotrebljeni samo u prenesenom značenju.)



Može li, međutim, politika (politička strategija) biti samo i jedino »iznad« strategije? Nipošto. Politika (politička strategija) mora biti i »unutar« strategije (u sličnom značenju »prostornog« odnosa), jer kakva bi to bila (opšta) strategija koja ne bi u sebi sadržala i političke komponente pripremanja i vođenja rata. Uzmimo kao primer našu strategiju opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Naša politika i politička strategija dale su joj i daju osnovne ciljeve i zadatke, pa se zbog toga nalaze »iznad« nje, ali je ta ista politika (politička strategija) svojim bitnim delom, koji je usmeren na pripremanje i vođenje rata, takođe sadržana i »unutar« te naše strategije. Pogledajmo neka od najbitnijih opredeljenja iz sadržine strategije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, kao što su masovno učešće naroda u oružanoj borbi i drugim oblicima borbe i otpora i sveukupno učešće i ulogu našeg društveno-političkog sistema u našoj strategiji. To su »čisto« politički zadaci, to je »čista« politika unutar naše strategije. Uz ostala značajna politička opredeljenja i zadatke »unutar« strategije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, naša politička strategija nadahnjuje tu strategiju i u celini je sadržajno prožima.

Sve rečeno odnosi se u velikoj meri takođe i na ekonomsku i diplomatsku strategiju, kao odgovarajuće društvene delatnosti u miru i u ratu i kao »delove« u sadržini (opšte) strategije.

Na osnovu toga možemo odrediti mesto, ulogu i osnovnu podelu strategije. Na »vrhu« je politika, koja u celini rukovodi društvom, državom ili pokretom; ona je šira i od ratovodstva i ona daje zadatke strategiji, određujući joj i glavna sredstva i osnovne pravce delovanja. Strategija, dakle, pripremom i vođenjem rata mora ostvariti ciljeve politike. To je »opšta«, »velika«, »nacionalna« ili »totalna« strategija. Ona je apsolutno jedinstvena, jer za pobjedu u ratu, tj. za ostvarivanje ciljeva politike mora da kombinuje, usmerava i koordinira istovremeno sva moguća dejstva i sredstva: politička, vojna, ekonomska i diplomatska.

Opšta se strategija, dakle, sastoji od političke, vojne, ekonomske i diplomatske strategije, ali one su prilikom pripreme i izvršenja apsolutno neodvojive, jer su međusobno svestrano povezane i uslovljene. Bez pogubnosti i štete za konačne ciljeve nijedna od ovih strategija ne može se osamostaljavati i izdvajati, odnosno biti u nesaglasnosti sa ostalima. Bez obzira što se težišta aktivnosti u ratu često menjaju sa jedne na drugu od ovih strategija, kao i bez obzira na svestranu povezanost i uslovljenost tih aktivnosti, te strategije ipak moraju zadržati svaka svoje mesto, ulogu i zadatke u okviru »opšte« strategije. Pri tome, politička strategija ima uvek vodeću, usmera-

vajuću ulogu u odnosu na ostale strategije. To je zbog toga što je ona deo politike i kao takva usmerava strategiju, i što je najdirektnije povezana sa glavnim ciljevima rata, a koji su uvek politički. Zbog toga i određeni neophodni i neminovni vojni, ekonomski i diplomatski zadaci i ciljevi moraju uvek imati i političku svrhu kao glavnu.

Postoji i nešto drugačiji prilaz shvatanju politike i strategije na koji smo više navikli u dosadašnjim razmatranjima. Po tome je politika jedno, a strategija drugo, politika može biti samo »iznad« strategije, a ne i »unutar« nje i ona »upravlja« strategijom, pri čemu se strategija ograničava uglavnom na vojnu kategoriju i kao takva predstavlja samo sredstvo za ostvarenje politike u ratu. Takav prilaz, na neki način, odvaja politiku od strategije — kao sasvim ili pretežno vojne kategorije. Mislim da se time strategija donekle osiromašuje za njenu političku i ekonomsku komponentu i sadržinu. Takvom prilazu skloni su razmišljanje koje polazi prvenstveno iz vojne sfere. Ako strategija u celini treba da priprema i vodi rat, onda ona mora sadržavati ne samo vojnu komponentu i sadržinu (komponentu oružane borbe), nego i političku komponentu i sadržinu (takođe i ekonomsku i diplomatsku).

Stoga, mislim da je pravi prilaz sledeći: politika jeste iznad strategije, ona joj daje zadatke i usmerava njen razvoj; strategija jeste sredstvo za ostvarenje ciljeva politike, ali je politika, to jest politička strategija ujedno i komponenta i sadržina strategije, koja tu strategiju u celini prožima, nadahnjuje i usmerava. To je slika svake strategije »u izvršenju«, pa i strategije narodnooslobodilačke borbe u narodnooslobodilačkom ratu, kao i naše savremene strategije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Takvu strategiju možemo nazvati »opštom« ili »totalnom«, što i nije potrebno, jer je dovoljno reći samo strategija, a kada se želi izraziti njena vojna komponenta i sadržina, onda je logičan termin vojna strategija ili strategija oružane borbe, kao i kada se misli na njenu političku komponentu, onda je logičan termin — politička strategija. Isto važi za njenu ekonomsku ili diplomatsku komponentu.

Ovakvo poimanje strategije ne dozvoljava joj da postane samostalna kategorija i da se u praksi izvršenja osamostaljava i udaljava od politike, te da sa politikom povremeno »vodi dijalog«. To se dešavalo u nekim ratovima, ali uvek na štetu osnovnih ratnih ciljeva. Zbog toga u našem opredeljenju i klasifikaciji takvo njeno poimanje, u kojem se strategija odvaja od politike, smatram nepoželjnim. To je klasično poimanje strategije, kada rat još nije bio totalan i najmanje



bi odgovaralo upravo našoj strategiji opštenarodnog odbrambenog rata, koji je totalan, a ujedno i političan.

»Opšta«, »totalna« strategija mora se stalno razvijati i razrađivati, kako bi se što bolje pripremila za izvršenje u ratu. Ona treba da se oblikuje u odgovarajućem, više ili manje normativnom ili direktivnom dokumentu društva. Ali i vojna, politička, ekonomska i diplomatska strategija razvijaju se u teoriji i u praksi. I one mogu da budu oblikovane u zasebnim, više ili manje normativnim ili direktivnim dokumentima društva. Vojna strategija kao takva, najrazvijenija je u teoriji, gde joj se posvećuje najveća pažnja, što je svakako potrebno. Manje ima teorijskih razmatranja političke strategije, kao i ekonomske i diplomatske. One su definisane u Ustavu, zakonskim i drugim normativnim dokumentima društva, ali ih vojna i ostala (naučna) publicistika manje razmatra, što smatram sasvim neopravdanim. One su sve očigledne u pripremama za rat, a u ratu pogotovo. Svi ratovi u istoriji dobijeni su ili izgubljeni zbog uspešne ili loše političke, ekonomske i diplomatske strategije, barem isto toliko koliko i zbog vojne. Svestranije istorijske analize i studije ratova to neosporno dokazuju. U današnje vreme političke, ekonomske i diplomatske komponente rata sve više dobijaju na značaju. Ne može se ni zamisliti pripremanje i izvršenje na primer, vojne strategije bez političke kao nerazdvojnog sudionika i kriterijuma za sve aktivnosti i manifestacije vojne strategije, što takođe važi i za ekonomsku i diplomatsku. Njihovo apsolutno jedinstvo, svestrana isprepletenost i povezanost uslov su za uspešnost strategije

## 2. Naša strategija

Jedinstvena politika SFRJ, koja rukovodi državom i društvom, u celini je opredelila zadatke našoj »opštoj« strategiji, određujući joj opšti obim snaga i sredstava i dajući joj osnovne smernice za odbranu zemlje. Naša »opšta« strategija u stvari je strategija opštenarodne odbrane i društvene samozaštite SFRJ. Ona je formulisana Ustavom SFRJ i brojnim zakonskim aktima, ali nije još oformljena kao poseban celovit normativni ili direktivni dokumenat društva. Ta naša »opšta« strategija, tj. strategija opštenarodne odbrane i društvene samozaštite jedinstvena je i nedeljiva, usmerena jedinstvenim ciljevima. Ona usmerava i koordinira snage i delatnosti celokupnog društva. Politička, vojna, ekonomska i diplomatska strategija njeni su sastavni delovi, međusobno svestrano isprepleteni, povezani i uslovljeni.

Naša vojna strategija razrađena je i data u jedinstvenom dokumentu sa normativnim značenjem. Ona nije samo vojna i taj naziv bi joj manje odgovarao. Adekvatan naziv je — strategija oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu. Time se ističe činjenica da oružanu borbu u opštenarodnom odbrambenom ratu ne vode samo oružane snage već se u njenom pripremanju i izvođenju maksimalno angažuju i svi subjekti u društvu.

Nema sumnje da u okviru naših priprema za odbranu zemlje razvijamo političku, ekonomsku i diplomatsku strategiju. One su definisane Ustavom, Zakonom o opštenarodnoj odbrani i drugim zakonskim i normativnim dokumentima, Programom SKJ i drugim značajnim dokumentima SKJ. One nisu razrađene u zasebnim direktivnim dokumentima, što ne znači da to ne mogu i ne treba da budu.

Za klasifikaciju, kakva je predložena, postoje još mnogi razlozi. Mi imamo u celini specifičnu strategiju, koja je opredeljena posebnim faktorima, što je znatno razlikuje od strategija drugih zemalja, posebno onih koje su članice vojnih blokova. U toj strategiji — u njejoj dosadašnjoj praksi primene i pripreme, jasno su opredeljena mesta, uloge i međusobni odnosi političke, vojne, ekonomske i diplomatske strategije. To je toliko isprepletano, povezano i uslovljeno da je u praksi nemoguće i nedozvoljivo osamostaljivanje ili bilo kakvo odvajanje ma koje od njih. Prema tome, strategija opštenarodne odbrane i društvene samozaštite po svojoj pojmovnoj određenosti, po svojoj unutrašnjoj strukturi, po ulogama i odnosima koji vladaju u njoj potpuno odgovara opštem modelu koji je ovde iznesen.

Ovo je moguće dokazati jer je naša strategija u svojoj osnovi, pa i u ukupnom svom sadržaju već primenjena u ratu (strategija narodnooslobodilačke borbe), kao i u praksi priprema za odbranu naše zemlje — kao strategija opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, koja je, kao što je poznato, »dosljedna i odlučna primjena iskustava iz narodnooslobodilačkog rata u našim sadašnjim uslovima.«<sup>1</sup> Dakle, da bismo dokazali karakter, sadržaj, podelu, strukturu i odnose u našoj strategiji, vratimo se njenom izvoru — narodnooslobodilačkoj borbi i Titu.

Naša se strategija već u svom nastajanju i razvoju pokazala uspešnom i pobedonosnom, ispoljavajući se kao posebna i specifična. Zahvaljujući takvoj strategiji mi smo u toku celog narodnooslobodilačkog rata imali stratezijsku inicijativu, uprkos, za nas, nepovoljnom odnosu vojnih snaga, posebno u prvim godinama rata.

---

<sup>1</sup> Josip Broz Tito, *Vojna djela*, knj. IV, VIZ, Beograd 1978, str. 198.



Komunistička partija Jugoslavije je našoj strategiji u narodno-oslobodilačkom ratu postavila jasne zadatke, kao i osnovne smernice i pravce svoga delovanja i razvoja. Strategija narodnooslobodilačke borbe bila je nastavak politike KPJ pre rata i u početku drugog svetskog rata — drugim sredstvima. Politika KPJ je našoj strategiji ukazala i na osnovne snage i sredstva sa kojima može i mora računati: političke, moralne i materijalne vrednosti i kapacitete u narodu.

Naša strategija u narodnooslobodilačkom ratu bila je zaista »opšta«, »totalna« i jedinstvena, jer je za pobedu u ratu, za ostvarenje ciljeva politike upotrebila sva moguća sredstva, vrednosti i kapacitete u narodu, kombinujući i koordinirajući istovremeno sva moguća dejstva: politička, vojna, ekonomska i diplomatska. U apsolutnom jedinstvu unutar »opšte« strategije narodnooslobodilačke borbe razvile su se i delovale politička, vojna, ekonomska i diplomatska strategija, ali ne odvojeno jedna od druge, već u međusobnoj povezanosti i uslovljenosti. Kakvog li sjajnog, gotovo idealnog usklađivanja i jedinstvenog vođenja naše političke, vojne, ekonomske i diplomatske strategije u narodnooslobodilačkom ratu, koje je ostvario Tito! To jedinstvo i usklađenost bili su bitni uslovi i razlozi tako čiste i pune naše pobjede. Kardelj je šire pisao o političkoj strategiji. U svom poznatom radu: »Politička i vojna strategija narodnooslobodilačkog ustanka i socijalističke revolucije u Jugoslaviji i Titova stvaralačka uloga u njenom koncipiranju i realizovanju«, on naučno osvetljava i obrađuje naša strategijska iskustva iz narodnooslobodilačke borbe. Naročito je istakao značaj naše političke strategije i njenog jedinstva sa vojnom strategijom. Naravno da se osnovna saznanja o našoj političkoj strategiji nalaze u Titovim delima. Kardelj o tome kaže: »Tito je bio duboko svestan da su u takvom istorijskom pokretu, kakav je bio naš narodnooslobodilački ustanak, politička i vojna strategija apsolutno uzajamno zavisne. Jer samo odgovarajućom politikom moglo se u masama stvoriti uverenje u mogućnost i nužnost ustanka, odnosno od naše politike i poverenja masa u tu politiku zavisilo je da li će naš ustanak zaista imati, to jest stvoriti svoju vojsku. I obrnuto, samo odgovarajućom vojnom strategijom bilo je moguće izgraditi u svesti masa uverenje da se oružjem može postići pobjeda. Tito nikada nije bio samo vojnik a da istovremeno nije bio i političar; i nikada nije bio samo političar a da istovremeno nije bio i vojnik.«<sup>2</sup> Kardelj naravno nije pogrešio kada je najpre upotrebio

---

<sup>2</sup> Edvard Kardelj, *Politička i vojna strategija narodnooslobodilačkog ustanka i socijalističke revolucije u Jugoslaviji i Titova stvaralačka uloga u njenom koncipiranju i realizovanju*, »Vojno delo«, br. 2/77, str. 7.

termin politička strategija, a odmah na drugom mestu termin politika, s obzirom na značenje i odnos ovih pojmova. U daljem tekstu on ističe jedinstvo i usklađenost naše vojne i političke strategije. Jedinstvo, jer su obe te strategije sastavni deo naše opšte strategije narodnooslobodilačke borbe, a usklađenost označava postojanje njihovog sebi svojstvenog sadržaja, kao političke, odnosno vojne strategije.

Naša vojna strategija — strategija oružane borbe u narodnooslobodilačkom ratu, začeta je, nastala i svestrano se razvila u ratu i odnela briljantnu pobjedu nad veoma nadmoćnim protivnikom. Ali, ona nije delovala, niti se ispoljavala izdvojeno, samostalno, nego samo kao sastavni, neodvojivi deo opšte strategije narodnooslobodilačke borbe. Ona je do punog jedinstva bila prožeta političkom strategijom, uvek usmerena političkim ciljevima — jednako kao i vojnim, stalno angažovana jednako na političkim i vojnim zadacima. Naša oslobodilačka vojska nije imala ulogu samo da ratuje, samo da vodi oružanu borbu. Jednako važnu ulogu i zadatke imala je i uspešno je ostvarivala na političkom planu. Narodnooslobodilačka vojska je bila glavni nosilac mobilizacije naroda za borbu i otpor, nosilac i realizator celokupne političke strategije, organizujući i negujući organe nove vlasti, noseći politički, pa čak i kulturno-prosvetni rad u masama, stvarajući nove međunarodne odnose na ravnopravnosti i bratstvu i jedinstvu naših naroda i narodnosti. Svaki pokret, svaka akcija morali su, pored vojne, imati i političku svrhu. Za takvu vojnu i političku ulogu ona je bila i organizovana. Pored vojnih rukovodilaca postojali su i politički rukovodioci (od vođa do korpusa i armije), komiteti i organizacija KPJ i SKOJ-a, politodjeli itd.

U okviru strategije narodnooslobodilačke borbe razvila se i naša ekonomska strategija. Strateškim opredeljenjem oslonca na vlastite snage i sredstva, odnosno oslonca na narod uspeli smo naoružati, prehraniti i zbrinuti našu vojsku i materijalno obezbediti našu borbu u celini do 1944. godine bez ičije pomoći, a od tada koristeći i povoljne odnose sa saveznicima. Veliki su to rezultati naše ekonomske strategije. Takođe i naša diplomatska strategija u narodnooslobodilačkom ratu, koju je tako mudro i vešto vodio Tito, imala je, kao što je poznato, veoma značajnu ulogu u našoj ukupnoj pobjedi.

Sledeći iznesenu logiku možemo konkretnije definisati našu političku strategiju. Naša zemlja (naše društvo) u svom mirnodopskom životu i razvoju ima i sledi svoju opštu politiku. Glavni ciljevi te politike su poznati — izgradnja socijalističkog samoupravnog društva sa svim svojim socijalnim, nacionalnim, kulturnim i drugim pretpostavkama, na unutrašnjem planu, a borba za mir, koegzistenciju i nesvrstanost na međunarodnom planu itd. U slučaju neposred-



nog ugrožavanja bezbednosti naše zemlje ili agresije na nju, iako mi ni tada ne odustajemo od naših opštih političkih i društvenih ciljeva, tada će glavni politički ciljevi naše politike biti nešto drugačiji, tj. odbrana zemlje, odbrana socijalističkog samoupravnog društvenog sistema, angažovanje celokupnog stanovništva i svih društvenih subjekata u borbi i otporu itd. To će biti naša politika i njena politička strategija usmerena na pripremanje i vođenje rata; ona će biti produžetak naše mirnodopske politike drugim sredstvima. Ona će delovati i razvijati se i kao politika (politička strategija) društva i kao sadržina naše opšte strategije — strategije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite SFRJ i njome ćemo u političkom domenu voditi rat, onemogućavati realizaciju političke strategije i političkih ratnih ciljeva agresora. S obzirom na to da je odbrana naše zemlje u slučaju agresije na nju ujedno i odbrana kontinuiteta naše revolucije, naša politička strategija je i strategija revolucije u ratnim uslovima. Ta politička strategija, kao uostalom i celokupna strategija opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, postoji i razvija se danas u mirnodopskom periodu u praksi pripreme zemlje i društva za odbranu, a njena primena i izvršenje nastupiće u slučaju neposrednog ugrožavanja naše bezbednosti, odnosno u slučaju agresije na našu zemlju.

Cilj naše političke strategije poklapa se sa ciljem naše opšte strategije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, a to je: odbrana i zaštita našeg socijalističkog samoupravnog društvenog sistema kao pretpostavke slobode, nezavisnosti i teritorijalne celokupnosti naše zemlje. Glavni cilj rata uvek je politički, pa se i cilj političke strategije poklapa sa tim ciljem. Cilj se može i drugačije definisati, ali suština ostaje ista i zato je važno da ona bude jasna i određena. Evo jedne takve definicije: cilj naše političke strategije je onemogućiti ostvarenje ratnih političkih ciljeva agresora. Ni ta definicija ne menja suštinu cilja naše strategije, kada se uzme u obzir ciljevi agresora. Naravno da je to krajnji cilj i naše vojne strategije, kao i ekonomske i diplomatske, iako sve one imaju i svoje bliže ciljeve i zadatke.

### *3. Politička strategija agresora*

Budući da se u ratu uvek sukobljavaju dve strategije, a da bismo bolje sagledali konkretniju sadržinu naše političke strategije, moramo najpre proceniti opštu strategiju agresora i, posebno, njegovu političku strategiju. Tek tako je moguće sagledati svu sadržinu, karakter i značaj glavnih zadataka naše političke strategije.

Moramo imati u vidu da će eventualni agresor nastojati da kreira i realizuje takvu strategiju koja bi mu obezbeđivala ostvarenje svojih ratnih ciljeva (naravno, sa svoga gledišta — inače bez toga ne bi ni otpočinjao agresiju). Stoga smo dužni da još svestranije i realnije procenjujemo sve mogućnosti (i nemogućnosti) agresora. U dosadašnjim razmatranjima težište je bilo na vojnoj strategiji eventualnog agresora, što je veoma značajno, ali se isto tako moraju ceniti i njegove političke i ekonomske pretnje i mogućnosti.

Agresor će svestrano ceniti naše mogućnosti odbrane, uključujući tu i naše političke, ekonomske i druge probleme i slabosti koje bi, eventualno, mogao iskoristiti. Sredstva izviđanja, osmatranja, saznavanja i proračunavanja mogućnosti svake odbrane danas su dovela do velikih mogućnosti poznavanja odbrambenih snaga i kapaciteta svake zemlje. Mi treba da uzimamo u obzir i to da je naša strategija u narodnooslobodilačkom ratu bila potpuno nepoznata svim našim protivnicima; bila je za njih totalno iznenađenje, jer je bila novum u tadašnjoj svetskoj ratnoj veštini. Tako je Tito, kreirajući našu strategiju, uspeo da održi našu strategijsku inicijativu, uprkos za nas krajnje nepovoljnom odnosu snaga. Danas je naša strategija dovoljno poznata u svetu, što navodi svakog agresora da nam uspešno parira svojim strategijskim nastupom i strategijskom zamisli. Zbog toga će svaki agresor nastojati da što pre ostvari planirane političke i vojne ciljeve, kako bi izbegao da mu nametnemo dugotrajni opštenarodni odbrambeni rat. Nijedan agresor ne bi mogao u ovako konfrontiranoj, a pogotovo zaraćenoj Evropi izdržati dugotrajan i iscrpljujući rat u našoj zemlji, sa nesagledivim političkim i vojnim posledicama i ishodom. On mora nastupiti sa strategijom kojom će pokušati da spreči masovno učešće stanovništva i svih društvenih subjekata u borbi i otporu, a tu se kriju veliki i značajni zadaci i neprijateljeve i naše političke strategije u međusobnom sudaru i nadmetanju.

Mislim da nema sumnje da bi glavni politički ciljevi eventualne agresije na našu zemlju bili: sprečiti razvoj opštenarodnog oblika rata, oboriti i uništiti naš samoupravni društveni sistem kao pretpostavku naše nezavisnosti i integriteta, razbiti državnu i društvenu celovitost i jedinstvo naših naroda i narodnosti, uspostaviti kvislinške režime na drugačijim klasnim, političkim i nacionalnim osnovama kao krajnji cilj — ostvariti dominaciju i hegemoniju na našem prostoru, radi njegovog korišćenja za svoje šire, globalne političke i strategijske interese i ciljeve. Ti ciljevi su produžetak već postojećih neprijateljskih tendencija, koje se na raznim stranama ispoljavaju kao dugoročni političko-strategijski interesi i ciljevi prema na-



šem prostoru i prema našem socijalističkom samoupravnom društvu. Ako tim ciljevima dodamo i vojnostrategijski cilj — razbijanje i uništenje naših oružanih snaga, koji je neminovan, onda smo označili i sve glavne ciljeve rata protiv naše zemlje.

Da bi dostigao navedene političke ciljeve rata, agresor mora ostvariti neke značajne političke zadatke i obezbediti uslove za njihovo ostvarenje. Da bi sprečio ili barem umanjio masovnu borbu i otpor stanovništva i svih subjekata našeg društva, da bi obezbedio kvislinške režime i dominaciju na našem prostoru, pored zastrašivanja, moralno-psiholoških efekata svojih razarajućih udara i svog početnog silovitog nastupanja, morao bi ostvariti ideološko-političku indoktrinaciju barem jednog dela stanovništva. Morao bi naći izdajnike i kolaboracioniste, klasne i političke neprijatelje našeg društva i druge neprijateljske snage za stvaranje kvislinških »vlada« i režima. On bi doveo jugoslovensku neprijateljsku emigraciju, koja bi mu svesrdno pomagala, ali mu ni to ne bi bilo dovoljno. Svojom ekonomskom strategijom agresor bi nastojao da ostvari ekonomsku zavisnost stanovništva radi ucene i pridobijanja za »lojalnost« i saradnju sa okupacionim režimima.

Strategijske snage kojima bi raspolagao agresor umnogome su neadekvatne i nedostatne za ostvarenje njegovih glavnih političkih ciljeva rata. On bi raspolagao, uglavnom, oružanim snagama, uz izvesne snage i ustanove za kontrolu teritorije i uspostavljanje okupacionog sistema. To bi bile snage za ostvarivanje, uglavnom, samo vojnih ciljeva rata: vođenje oružane borbe, razbijanje naših oružanih snaga, držanje i fizičku kontrolu teritorije. Te snage agresora, bez obzira na svoju moć i nadmoćnost, pa i na rezultate koje bi postizale u oružanoj borbi, ne bi mogle obezbediti ostvarivanje političkih ciljeva — glavnih ciljeva rata. Zbog toga, agresor bi morao posebnu pažnju obratiti svojoj političkoj i ekonomskoj strategiji. Zato odnos strategijskih snaga u pogledu ostvarivanja glavnih ciljeva rata ne može zavisiti samo od vojne sile i nadmoćnosti oružanih snaga agresora nego, pre svega, od naših snaga, od masovnosti angažovanja našeg stanovništva i sveukupnosti učešća svih društvenih subjekata u borbi i otporu, što znači od uspešnosti naše političke i ekonomske strategije.

#### *4. Naša politička strategija*

Naša politička strategija mora biti sposobna da se uspešno suprotstavi strategiji eventualnog agresora i da mu onemogući ostvarivanje političkih ciljeva agresije. To su zadaci svih subjekata dru-

štveno-političkog i društveno-ekonomskog sistema u pripremi za odbranu zemlje od agresije, kao i u slučaju drugih formi ugrožavanja i destabilizacije našeg društvenog poretka. Naša sadašnja borba za ekonomsku stabilizaciju, za razvoj samoupravljanja, za suzbijanje raznih neprijateljskih, antisamoupravnih i antisocijalističkih pojava i tendencija takođe je od presudnog značaja za sposobnost našeg društva da odbrani svoju nezavisnost, integritet i svoju egzistenciju.

Osnovno u našoj političkoj strategiji i našem strategijskom odgovoru na agresiju i njene ciljeve jeste kontinuitet i funkcionisanje celokupnog našeg socijalističkog samoupravnog društvenog sistema u ratu — u svim uslovima agresije na našu zemlju.

Naš društveno-politički sistem biće osnovni objekat eventualne agresije, a njegovo rušenje glavni cilj agresora. Evo šta se u »Smernicama za odbranu SFRJ od agresije«, koje je donelo Predsedništvo SFRJ, na sednici održanoj 11. jula 1983. godine, kaže o obezbeđenju kontinuiteta političkog sistema socijalističkog samoupravljanja:

»Funkcionisanje našeg društveno-političkog sistema u opštenarodnom odbrambenom ratu istovremeno je uslov za uspeh borbe protiv agresora na delovima privremeno zaposednute teritorije, kao i na teritoriji na kojoj agresor fizički nije prisutan.«<sup>3</sup>

Naš društveno-politički sistem i u ratu mora da pokaže sve svoje prednosti, društvene vrednosti i životvornost. Na osnovnom zadatku odbrane zemlje, odbrane nacionalne nezavisnosti i ravnopravnosti, odbrane tekovina naše revolucije, odbrane životnih interesa radničke klase, radnih ljudi i građana naše društvo će u ratu ujediniti i aktivirati većinu stanovništva. Pri tome, samoupravno biće našeg društveno-političkog sistema mora biti ne samo sačuvano već se mora obezbediti i dalji razvoj socijalističkih samoupravnih odnosa. Naravno, sve sadašnje antisocijalističke i antisamoupravne i druge negativne tendencije moraju realizacijom Dugoročnog programa ekonomske stabilizacije i daljnjim razvojem samoupravljanja biti prevladane, od čega zavisi i kontinuitet naše revolucije, razvoj i opstanak našeg društvenog sistema socijalističkog samoupravljanja, te i naša odbrambena sposobnost.

Naš društveno-politički sistem mora se održati i funkcionisati u ratu sa svim svojim komponentama, kao što su napr. društveno-političke zajednice sa svojim samoupravnim telima, stručnim i drugim organima, radne organizacije — takođe sa svojim samoupravnim komponentama, društveno-političke organizacije na svim društvenim ni-

---

<sup>3</sup> *Smernice za odbranu SFRJ*, »Odbrana i zaštita« br. 4/83, str. 17.



voima itd. Uslovi će biti veoma složeni i teški, naročito na teritorijama koje privremeno zaposednu snage agresora. Tu će subjekti našeg društveno-političkog sistema delovati ilegalno ili u poluilegalnim uslovima. Pa i u slučaju razbijanja ili uništenja organa pojedinih društveno-političkih i društvenih organizacija, neuništiva mora ostati i izdržati sva iskušenja organizacija SKJ, koja je dužna da iznova formira društvene organizacije ili organe. I sam SKJ će se u teškim ratnim uslovima revolucionisati i brzo obnavljati proverenim mladim aktivistima i kadrovima i tako osposobljavati za svoju vodeću idejnu ulogu u realizaciji zadataka naše političke strategije. Ovakva razmatranja zasnivaju se, pored ostalog, i na iskustvima iz narodnooslobodilačkog rata, kada su se drug Tito i KPJ sa svojom političkom strategijom obratili narodnim masama koje ni tada — u teškim i tragičnim vremenima nisu zakazale. Došle su do izražaja napredne, slobodarske i borbene tradicije i ljudske, humane vrednosti većine naših ljudi, koji su savladali sva teška iskušenja i podnosili velike žrtve, čime je bila obezbeđena pobeda u narodnooslobodilačkoj borbi i revoluciji. Naša narodnooslobodilačka borba i revolucija, kao i posleratna borba za nezavisnost i izgradnju socijalizma i samoupravljanja uticali su na izgradnju svesti, shvatanja, osobina i vrednosti naših ljudi na koje će se, sigurno, moći osloniti naša politička strategija u odbrani zemlje.

### *Masovno i organizovano učešće naroda u borbi i otporu*

Centralno političko pitanje, glavni problem i zadatak naše političke strategije jeste — obezbeđenje masovnog i organizovanog učešća naroda u borbi i otporu. Bez toga nema ni kontinuiteta i funkcionisanja našeg društveno-političkog i ekonomskog sistema u ratu, nema ni opštenarodnog oblika rata, bez toga koncepcija, doktrina i strategija opštenarodne odbrane i društvene samozaštite ne bi mogle biti ostvarene, bez toga se ne možemo uspešno odupreti agresoru.

Samo uz masovno i organizovano učešće naroda i svih subjekata našeg društvenog sistema u borbi i otporu, naše oružane snage mogu uspešno izvršiti osnovni zadatak u ratu — razbijanje i isterivanje oružanih snaga agresora sa jugoslovenskog prostora.

Bez sumnje da je i eventualnom agresoru jasno šta za našu odbranu znači masovno učešće naroda u borbi i otporu. Stoga će celokupna politička (i vojna) strategija eventualnog agresora biti usmerena na sprečavanje ili barem umanjivanje toga učešća.

Eventualni agresor sigurno računa i na moralno-psihološki efekat njegovog početnog strategijskog nastupa. Taj nastup, ne samo radi što većih i brzih početnih vojnih rezultata, nego i radi političkog, moralnog i psihološkog šoka, može biti maksimalno silovit, sa velikim razaranjima, ljudskim žrtvama i materijalnom štetom. Savremena agresija, kao što je poznato, raspolaže ogromnim razarajućim potencijalom, pogotovo ako opšti uslovi omoguće upotrebu nuklearnog, hemijskog i biološkog oružja ili nekoga od njih, pa se u početnim strategijskim udarima šok može planirati i dozirati do ogromnih razmera. Agresor će svakako nastojati da silovitim prodorom oklopnih snaga što pre ispreseca našu državnu teritoriju radi razbijanja glavne grupacije naših oružanih snaga. Naravno, da naša vojna strategija mora voditi računa o tome da se tada izbegnu veći vojni porazi koji bi, iako ne bi mogli presudno uticati na daljnju borbu i ishod rata, bili vrlo opasni, ne samo zbog gubitaka, koji u takvom slučaju ne bi bili nužni, nego i zbog dodatnog moralnog šoka i negativnog moralno-psihološkog utiska koji bi bio izazvan razaranjima i žrtvama početnih strategijskih udara agresora. Naša strategija, naš strategijski doček u toj početnoj fazi rata bio bi usmeren na očuvanje glavnih snaga i kapaciteta odbrane za dalje vođenje rata. Jasno je da bi agresor ovakvim strategijskim nastupom nastojao da uglavnom reši, pa i završi rat. Zbog toga bi i pre agresije nastojao da maksimalno aktivira svoju unapred pripremljenu političku strategiju za ostvarenje već poznatih političkih ciljeva rata. Nastupio bi sa svojim pripremljenim političkim programima komadanja naše zemlje i stvaranja kvislinskih režima, uz asistenciju i pomoć jugoslovenske neprijateljske emigracije, koju bi doveo.

U takvim uslovima agresije polazni stav naše političke strategije zasniva se na činjenici da je svaka agresija na našu zemlju samovoljan i ničim izazvan veliki zločin prema našim narodima i narodnostima i svetskoj zajednici, a ljudske žrtve i razaranja u eventualnim početnim strategijskim udarima — pogotovo ako bi bilo upotrebljeno i oružje za masovna razaranja i uništavanja — uvećale bi i podigle razmere toga zločina i međunarodnu odgovornost agresora na razinu zločinačkog čina.

Nesumnjivo je da početni vojni uspjesi agresora ne rešavaju konačan ishod rata. Tada, a i sada, mora nam biti jasno da konačan ishod rata i ostvarenje ratnih ciljeva zavise od nas, od našeg masovnog suprotstavljanja agresoru, a ne samo od njegove snage. Ni u najtežim uslovima agresije naši narodi i narodnosti neće prihvatiti pokornost, porobljavanje i prozirne i perfidne političke i ekonomske ponude, propagandu i programe agresora, bez obzira na zastrašivanje, pre-



tnje, pa i zločine i žrtve. To može samo izazvati prezir, mržnju i borbeni revolt naroda, kao što je to uvek bilo u našoj istoriji. Ostaje, dakle, samo borba i otpor — rat u kome narod, koji je spreman da brani svoju slobodu, ne može biti pobeđen. Takva bi, otprilike, bila atmosfera i problematika naše političke strategije u početnoj, za nas najtežoj fazi rata. U tim uslovima treba bez zastoja i kolebanja da deluju svi subjekti našeg društvenog sistema, da se organizuju, aktiviraju i da svestrano angažuju narodne mase u borbi i otporu.

Radi rešavanja tog značajnog i presudnog problema — masovnog učešća naroda u borbi i otporu, moramo se oslanjati na naša ratna iskustva i izvor naše strategije — narodnooslobodilačku borbu i Tita, odnosno na to kako su Tito i KPJ rešavali pitanje masovnog učešća naroda u narodnooslobodilačkoj borbi.

»Borba protiv okupatora mogla je biti uspešna samo u tom slučaju ako u njoj učestvuju svi narodi Jugoslavije, a da bi u borbi učestvovali svi narodi, oni su, razumije se, morali unaprijed znati kakva će biti njihova sudbina poslije istjerivanja okupatora. Dalje, ni radnici, ni seljaci, ni narodna napredna inteligencija ne bi dobrovoljno išli u borbu, da tamo umiru i podnose najveća stradanja, a da unaprijed ne znaju da će ta borba donijeti novo, pravednije društveno uređenje. Ova pitanja bila su među osnovnim elementima pri razrađivanju naše vojne i političke revolucionarne strategije i taktike oslobodilačkog rata i narodne revolucije.«<sup>4</sup> To je bila politička strategija koja je okupila mase u borbi protiv okupatora, uprkos teškim iskušenjima, represalijama i zločinima okupatora i izdajnika. Narodnim masama je pružena nacionalna i socijalna perspektiva koja se podudarala sa njihovim težnjama i životnim interesima. Jer, Tito je znao da nema pokreta, borbe i žrtvovanja narodnih masa bez socijalne i nacionalne perspektive. Ta perspektiva ne samo da je projicirana za budućnost nego je odmah, još u praksi rata ostvarivana: nacionalna ravnopravnost; bratstvo i jedinstvo naroda; socijalna pravda; novi, napredniji društveni odnosi i dr.

U eventualnom opštenarodnom odbrambenom ratu uslovi će biti drugačiji. Mi sada imamo tekovine naše revolucije i socijalističke izgradnje koje naši narodi i narodnosti, radni ljudi i građani imaju razloga da brane, bez obzira na izvesne probleme, nedostatke i zastoje u razvoju samoupravljanja, antisocijalističke i antisamoupravne, nacionalističke i druge negativne pojave i tendencije u razvoju našeg društva. Mi te probleme rešavamo i rešićemo ih sprovođenjem programa stabilizacije i novim poletom i razvojem samoupravnih odnosa.

---

<sup>4</sup> Josip Broz Tito, *Vojna djela*, knj. II, VIZ, Beograd, 1956, str. 226.

Ali, bez obzira na postojanje manjih ili većih problema u društvu, kojih će uvek biti, sigurno je da bi u slučaju spoljne opasnosti za našu zemlju došlo do čvršćeg zbijanja naših redova i jedinstva, koncentracije ljudskih i materijalnih napora, ravnopravnijih odnosa među ljudima, likvidacije birokratske samovolje itd. Na osnovu toga i dostignutog stepena razvoja društva, »rađali« bi se novi odnosi, koji bi značili napredak u razvijanju socijalističkog samoupravljanja. Takvu perspektivu u toku opštenarodnog odbrambenog rata mora da pruža naša politička strategija.

Opštenarodni odbrambeni rat ne može biti samo odbrana slobode, nezavisnosti i integriteta Jugoslavije i postignutih tekovina. On mora biti u kontinuitetu naše revolucije — našeg socijalističkog samoupravnog razvoja. Ne može biti masovnog pokreta, borbe, otpora i žrtvovanja radničke klase, radnih ljudi i građana a da to ne bude i društveno-revolucionarni, stvaralački čin. Biće to neminovno društveno-revolucionarni i stvaralački čin, ne samo zbog bogaćenja i razvijanja oblika borbe i otpora prema agresiji nego i zbog daljnjeg razvijanja društvenih odnosa. Taj proces će se u opštenarodnom odbrambenom ratu neminovno nastaviti i ubrzati, i odvijati uporedo sa borbom protiv agresije. Naša politička strategija treba taj proces da drži otvorenim za revolucionarnu inicijativu narodnih masa koje će biti spremne da se bore protiv snaga agresora, ali pod uslovom da grade i obezbeđuju društvene odnose na višem stepenu društvene pravde u toku rata i posle njega.

U opštem razvoju samoupravnih odnosa u opštenarodnom odbrambenom ratu ostvarivaćemo sve veće i potpunije područjavanje odbrane i zaštite. Ukoliko narod bude više sam odlučivao o pitanjima vezanim za rat utoliko će više to biti njegov rat, utoliko će masovnije i uspešnije učestvovati u njemu.

### *Operativni zadaci naše političke strategije*

Naša politička strategija ne samo da postavlja i ostvaruje osnovne političke i društvene ciljeve kojima će, u celini, usmeravati našu političku, ekonomsku i oružanu borbu, nego će morati operativno rešavati mnoge probleme i zadatke u direktnoj političkoj borbi protiv politike agresora i njegovih pomagača. Jer, agresor će preduzeti sve radi realizovanja svoje političke strategije. Ali, neće to biti samo propaganda koja će nastojati da ubedi naše narode i narodnosti da odustanu od borbe i otpora, a kojoj treba da se suprotstavimo našom



kontrapropagandom — agresor će nastupiti sa pripremljenim sveobuhvatnim političkim i ekonomskim programima za ostvarenje svojih ratnih ciljeva.

Da bi iskoristio eventualno postignuti moralno-politički šok zbog svog strategijskog nastupa, agresor će propagandom i drugim postupcima i ponašanjem nuditi stanovništvu mir, sigurnost života i imovine, svakako uz poslušnost okupacionom režimu. Nudiće »blagodeti« i »slobode« višepartijske demokratije, ličnu poslovnu inicijativu i bogaćenje, »prednosti« kapital-odnosa u privredi, obećavaće vlast, »fotelje«, novac ili će nuditi veliku društvenu pravdu«, »jednakost«, punu zaposlenost, »vlast« radničke klase itd. Agresor može pokušati da formira razne političke partije, može se opredeliti za razbijanje Jugoslavije, nudeći i provodeći »prava« i drugačija »rešenja« nacionalnog pitanja, verovatno u različitim varijantama. Nastojace da sve to lepo i laskavo zvuči, a biće začinjeno mitovima prošlosti sa »punom slobodom«, »nezavisnošću«, »državnošću«, vešto prikrivajući porobljavanje naših naroda i sve što se krije iza tih »velikih preporoda«.

Obraćaće se pojedinim kategorijama stanovništva, grupama, pa i pojedincima, nastojeći da iskoristi sve negativne, antisocijalističke i antisamoupravne tendencije, sve probleme i slabosti kojih ima u našem društvu. Glavni pomagači agresoru biće jugoslovenska neprijateljska emigracija, koju će, pripremljenu i organizovanu prema svojim programima, dovesti sa svojim prvim snagama. Međutim, agresoru neće biti dovoljna emigracija, pa će za ostvarenje svojih političkih ciljeva, za stvaranje kvislinških »vlada« i režima u zemlji potražiti izdajnike i kolaboracioniste. Koga može pridobiti agresor i koje se snage i grupe u našem društvu mogu objektivno naći na njegovim pozicijama pitanje je na koje je teško odgovoriti. Umesto traženja odgovora, treba se vratiti iskustvima iz narodnooslobodilačkog rata i revolucije.

U toku narodnooslobodilačke borbe naš narod se diferencirao na osnovu pitanja koje su drug Tito i KPJ maksimalno zaoštravali: ko je za borbu protiv okupatora, a ko je protiv te borbe? Najnapredniji, najsvesniji i najpošteniji u društvu opredelili su se za borbu, i ona je otpočela, razvila se i ugrozila pozicije okupatora. Tako su se svi oni koji su bili protiv borbe i našli na strani okupatora. Što se borba više razvijala svi oni koji joj se nisu hteli priključiti sve više su sarađivali sa okupatorom i stupali u otvorenu borbu na njegovoj strani, a to je objektivno bila izdaja naroda, i to u njegovim najtežim istorijskim trenucima. Te snage su poražene zajedno sa okupatorima u toku na-

rodnooslobodilačke borbe. Tako je naša zemlja ušla u posleratni život očišćena od nazadnog, nenarodnog, izrabljivačkog i izdajničkog društvenog taloga. Odmah posle rata narod, u celini, je bio jedinstven, očišćen od nazadnih elemenata, nesebičan, nadahnut revolucionarnim elanom i napretkom . . . To su iskustva naše revolucije koja imaju veliki značaj u koncipiranju naše političke strategije.

U toku našeg četrdesetogodišnjeg revolucionarnog razvoja u posleratnom periodu još više smo učvrstili tekovine iz njenog oružanog dela, razvili smo, i dalje razvijamo, socijalističke samoupravne odnose i jedinstven sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Ipak, verovatno, u eventualnom opštenarodnom odbrambenom ratu nećemo, u manjem obimu, izbeći sličnu diferencijaciju kao u prošlom ratu, i to ponovo u vezi sa pitanjem učešća ili neučešća u borbi i otporu protiv agresije. To će se neminovno pretvoriti u borbu protiv ostataka nenarodnih, nazadnih i kontrarevolucionarnih snaga i tendencija u našem društvu, koju ćemo voditi istovremeno sa borbom protiv snaga i politike agresora. Na osnovu iskustava iz narodnooslobodilačke borbe i iz kriznih situacija u razvoju našeg društva, moguće je pretpostaviti koje se političke snage i grupacije mogu, eventualno, direktno ili indirektno, otvoreno ili prikriveno, naći na pozicijama agresora i njegove političke strategije.

Uz pomoć takvih snaga i, naravno, emigranata agresor će nastojati da ostvari svoje ciljeve, ne samo političkim sredstvima nego i presijom, silom i terorom, kao što su hapšenja, zastrašivanja, uzimanje talaca, streljanja i drugo. Međutim, sigurno je da eventualna kolaboracija i izdaja, ipak, ne mogu imati veće razmere. To će zavisići od stanja u našem društvu, kao i od uspešnog rešavanja aktuelnih društvenih problema. Verovatnije je da će u odnosu na ugrožavanje našeg društvenog sistema ta domaća izdaja biti, u stvari, bez većeg značaja i opasnosti, tako da će agresor i njegove snage biti jedini protivnik koji će nas ozbiljno ugrožavati. Naša spremnost da odgovorimo na sve izazove i situacije nalaže nam da moguću kolaboraciju i izdaju unapred ne potcenjujemo.

Na osnovu navedenog mogu se sagledati operativni zadaci naše političke strategije. Ona mora obezbediti funkcionisanje svih subjekata našeg društveno-političkog sistema u svim ratnim uslovima, koji će se političkim, zakonskim i ostalim merama suprotstaviti svim pokušajima i formama izdaje i kolaboracije, i organizovati masovni otpor i borbu protiv snaga i politike agresora.

U toj borbi, u rešavanju operativnih zadataka naše političke strategije veliki značaj će imati mesne zajednice, opštine sa svojom stru-



kturom, radne organizacije i društveno-političke organizacije na svim nivoima organizovati. Ti i svi drugi subjekti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite imaju mogućnosti da se efikasno suprotstave svim pokušajima izdaje, kolaboracije, pasivnosti, »kuferastva« i drugim neprijateljskim pojavama i tendencijama. Savez komunista Jugoslavije, sa svojim organizacijama i organima na svim nivoima organizovanosti najodgovorniji je za usmeravanje, organizovanje i pokretanje svih ostalih struktura društva i narodnih masa u otporu snagama i politici agresora, u sprovođenju ciljeva i zadataka naše političke strategije. Oružane snage vode oružanu borbu, ali i aktivno učestvuju u sprovođenju zadataka političke strategije. One će se u vezi sa tim ponašati kao što se Narodnooslobodilačka vojska ponašala u narodnooslobodilačkom ratu.

## 5. Naša ekonomska strategija

Naša ekonomska strategija u narodnooslobodilačkom ratu uspela je da materijalno obezbedi našu narodnooslobodilačku borbu i našu pobjedu u toj borbi. Bio je to gotovo neverovatan, veliki istorijski podvig. Snage agresora, njihov okupacioni sistem i kvislinški režimi koje su agresori stvorili preuzeli su kompletnu privredu, sve kapacitete bivše Jugoslavije, ugrabili su kompletno naoružanje bivše vojske, čak su pretnjom i presijom potpuno razoružali i stanovništvo (pukili su i privatno oružje), a sve vreme rata nemilosrdno su pljačkali i uništavali sva materijalna dobra u narodu. Tako su stvoreni krajnje nepovoljni, gotovo nemogući materijalni uslovi za otpočinjanje i vođenje oslobodilačkog rata.

Opređeljujući se, ipak, u tim i takvim uslovima za opštenarodni ustanak i rat za oslobođenje zemlje, Komunistička partija Jugoslavije, kao rukovodeća snaga u toj borbi, mogla nas je usmeriti zaista na samo jedinu moguću osnovu naše ekonomske strategije: osloniti se samo i potpuno na mogućnosti i kapacitete u narodu i sami otimati, zarobljavati ono što su agresori doneli i što su sa domaćim izdajnicima opljačkali u našoj zemlji.

Bilo je to krajnje smelo, a značilo je istinsko poznavanje slobodarskih, borbenih i stvaralačkih mogućnosti i tradicija naših naroda i narodnosti i bezgraničnu veru u te vrednosti, u naš narodni genij.

Komunistička partija Jugoslavije davala je samo osnovne smernice i osnove za organizovanje, a narod je, zajedno sa svojom vojskom, razvijao i ostvarivao našu ekonomsku strategiju, kojom smo

potpuno materijalno obezbedili našu borbu i revoluciju do pobeđe nad neuporedivo nadmoćnijim neprijateljem.

To naše iskustvo ima danas veliki značaj za odbranu zemlje u slučaju agresije na nju, za našu strategiju u celini, a posebno za našu ekonomsku strategiju. Stoga je narodnooslobodilački rat neiscrpna riznica iskustava za izgradnju naše savremene ekonomske strategije kojom ćemo se suprotstaviti eventualnoj agresiji na našu zemlju.

Mi tu strategiju danas uspešno razvijamo i sprovodimo u praksi priprema našeg društva i naših oružanih snaga za opštenarodni odbrambeni rat i odbranu zemlje. Međutim, nedostaje nam više teorijskih radova. Odnosno, može se reći da je praksa (barem kada se radi o našim konkretnim pripremama za rat) znatno ispred teorije, što sigurno nije dobro. Jer, za to šta znači nemati svestrano razrađenu i pripremljenu ekonomsku strategiju najbolji je primer naša današnja ekonomska situacija.

Mi našu zemlju i revoluciju u slučaju agresije moramo braniti i odbraniti bez obzira na nepovoljnu ekonomsku situaciju. Nepovoljna ekonomska situacija može unekoliko otežati i odbranu, ali to ne sme uticati na ishod borbe. Zbog toga moramo u svim mogućim društvenim i ekonomskim uslovima stvarati, razrađivati i pripremati ekonomsku strategiju kojom ćemo se suprotstaviti agresiji toliko koliko razrađujemo i pripremamo našu vojnu strategiju — strategiju oružane borbe, i našu političku strategiju, jer su jedna bez druge nezamislive i neostvarljive.

Nemam nameru da u celini elaboriram našu ekonomsku strategiju opštenarodnog odbrambenog rata, (ona je u nas najmanje teorijski oblikovana uprkos bogate prakse u pripremama našeg društva i oružanih snaga za rat), već ću samo naznačiti njene osnovne zadatke značajne za odbranu zemlje.

Ekonomska strategija opštenarodne odbrane mora svestrano pripremiti i u slučaju rata izvesti brz i efikasan prelazak našeg ekonomskog sistema i privrede u celini na ratnu organizaciju i funkciju.

U početnoj, za nas verovatno najtežoj fazi rata, naš celokupni privredni sistem mora izdržati razaranja i napade, i sačuvati snage i kapacitete značajne i dovoljne za vođenje dugotrajnog iscrpljujućeg rata koji moramo nametnuti agresoru.

Mi u mirnodopskom periodu naoružavamo i opremamo višemilionske oružane snage. Naša ekonomska strategija sve vreme rata, bez obzira na to koliko će trajati i na teške uslove koje će nam nametati agresori, mora materijalno obezbeđivati i omogućavati maso-



vnu oružanu borbu, zanaavljanje, opsluživanje i dalje narastanje oružanih snaga. Istovremeno, moramo obezbeđivati osnovne životne potrebe stanovništva.

Moramo onemogućiti agresoru i njegovim pomagačima da ostvaruju svoju ekonomsku strategiju, da koriste naše privredne kapacitete za svoje ratne potrebe i da, dovodeći naše stanovništvo u tešku ekonomsku i životnu situaciju, ekonomskom presijom i učenom, ostvaruju svoje političke ciljeve i sprečavaju ili umanjuju masovan otpor naroda.

U toku vođenja opštenarodnog rata naša ekonomska strategija mora obezbediti potreban razvoj i narastanje naših oružanih snaga i ostvariti našu premoć u osnovnom masovnom naoružanju i ratnoj opremi nad snagama agresora, jer su to uslovi za uništenje i isterivanje snaga agresije iz naše zemlje, ili za njihovo povlačenje i odustanje od svojih ratnih ciljeva.

Sve te ogromne zadatke naša ekonomska strategija mora ostvarivati osloncem na sopstvene snage, kapacitete i izvore. Istovremeno, sa našom političkom i diplomatskom strategijom, mora obezbeđivati što veću saradnju i pomoć iz savezničkih i prijateljskih zemalja. Ta saradnja i pomoć ne mogu biti presudne za našu borbu i pobjedu niti se mogu ostvarivati sa bilo kakvim političkim ili drugim uslovljavanjem na štetu suvereniteta i integriteta naše zemlje.

Ti osnovni zadaci naše ekonomske strategije dovoljno ukazuju na mesto, ulogu i značaj njene svestrane razrade i pripreme.

*Naša diplomatska strategija* nalazi se, takođe, pred složenim i velikim zadacima za koje se mora pripremati i koje će u periodu neposredne ratne opasnosti i naročito u toku rata rešavati, a koji mogu imati neprocenljiv značaj za našu odbranu. Međunarodni odnosi koje razvija naša zemlja u miru stvaraju velike mogućnosti za značajno dejstvo naše diplomatske strategije. Zbog toga je potrebna svestrana studija o našoj ekonomskoj i diplomatskoj strategiji, koje još nisu potpuno teorijski razrađene.

\*

Na kraju, vratimo se jedinstvu strategije. Ovde je razmatrana politička strategija, njeno značenje, sadržina i neki bitni zadaci. Sve je to jednostrano i nedostatno bez uporednog razmatranja ostalih komponenata strategije. Koliko li svemu što je ovde rečeno nedostaje strategija oružane borbe? Bez njene uloge politička strategija ostaje

bespredmetna. Zaista, bilo koja jednostranost u poimanju strategije prethodi pogreškama koje mogu imati teške posledice.

Moramo negovati i prenositi na nove generacije značajno i ovo iskustvo iz revolucije: kako nas je Tito naučio i vaspitao, mi u revoluciji nismo bili samo vojnici a da istovremeno nismo bili i političari, pa i ekonomisti. To mora da nas opredeli i u stvaranju i pripremanju naše savremene strategije opštenarodne odbrane, jer ona mora biti vojna, koliko i politička i ekonomska, a to znači totalna koliko je i rat danas totalan.

Ako je strategija metod mišljenja, kao što mnogi tvrde, onda je presudno znati misliti o strategiji samo kao celini. Izgleda da je najteže potpuno shvatiti tu jednostavnu činjenicu da je strategija apsolutno jedinstvena. Treba da naučimo da tako mislimo o njoj. Tito je tako mislio, shvatao i stvarao strategiju.